

KONTROLA I CERTIFIKACIJA EKOLOŠKE PROIZVODNJE

Nadzorna stanica za ekološku proizvodnju

Dr.sc. Jadranka Roša, dipl.ing.šum.

jadranOska.rosa@hrsume.hr

Zagreb 10. 10. 2012.

UVOD

- Definicija ekološke proizvodnje

- **Ekološka proizvodnja („organska“, „biološka“)** - definirana je Zakonom o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (NN 139/10) kao poseban sustav održivog gospodarenja u poljoprivredi i **šumarstvu** koji obuhvaća uzgoj bilja i životinja, proizvodnju hrane, sirovina i prirodnih vlakana te preradu primarnih proizvoda, a uključuje sve ekološki, gospodarski i društveno opravdane proizvodno-tehnološke metode, zahvate i sustave, najpovoljnije koristeći plodnost tla i raspoložive vode, prirodna svojstva biljaka, životinja i krajobraza, povećanje prinosa i otpornosti biljaka s pomoću prirodnih sila i zakona, uz propisanu uporabu gnojiva, sredstava za zaštitu bilja i životinja, sukladno s međunarodno usvojenim normama i načelima.

Povijest ekološke proizvodnje

-Ekološka proizvodnja razvila se iz biološko-dinamičke u prvoj polovici 20. stoljeća

-Osnovni cilj bio je zaustavljanje degradacije tla

Utemeljitelj je antropozof Rudolf Steiner - rođen u međimurskom Donjem Kraljevcu 1861. godine.

- **1924.** utemeljena oznaka biodinamičke poljoprivrede „Demeter“.

- **1942.** prvi časopis za popularizaciju ekološke poljoprivrede u SAD-u „Organic Farming and Gardening“.

-**Engleska tvrtka „Soil Association“ objavila je 1967. godine** prve privatne standarde za proizvodnju ekološke hrane.

- **1972.** osnovana je svjetska organizacija za ekološku poljoprivredu **IFOAM**

Razvoj ekološke proizvodnje

- **Odgovor** na dosadašnji (konvencionalni) način uzgoja biljka i životinja koji ima niz nedostataka kao što su: onečišćenje tla, vode i zraka i tragovi štetnih tvari u hrani
- **Obuhvaća:**
 - uzgoj bilja i životinja,
 - proizvodnju hrane,
 - proizvodnju sirovina i prirodnih vlakana,
 - preradu primarnih proizvoda
- **Način proizvodnje**
 - bez primjene kemijskih sredstava zaštite, umjetnih gnojiva koristeći ekološki, gospodarski i društveno opravdane proizvodno-tehnološke metode, zahvate i sustave

RAZVOJ EKOLOŠKE PROIZVODNJE U SVIJETU

Prema službenim FiBL/IFOAM podacima („*The World of Organic Agriculture – Statistics & Emerging Trends 2010*“) iz veljače 2010. godine, u 2008. godini ekološku poljoprivredu

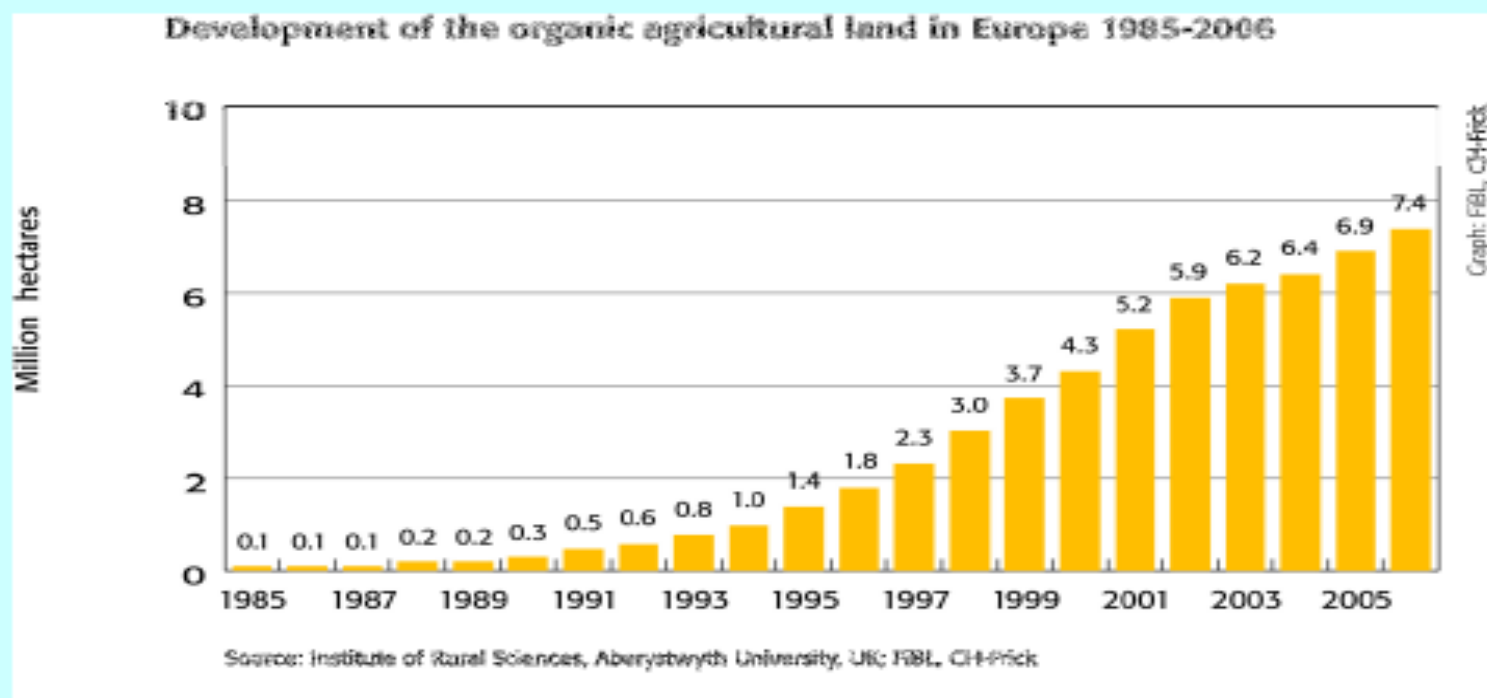
- prakticiralo je oko 1,4 milijuna certificiranih proizvođača iz 154 od 196 država svijeta na ukupnoj površini od 35 milijuna hektara.
- Ukupni globalni porast površina pod ekološkom poljoprivredom iznosio je blizu 3 milijuna hektara ili 9% više u odnosu na 2007. godinu, a zabilježen je u svim regijama. Oceaniji (poglavito u Australiji) - 12,1 milijuna hektara (34,6% svjetskih površina), a slijedile su je
- 2008. Europa ima 8,2 milijuna hektara (23,4%) i Latinska Amerika sa 8,1 milijuna hektara ili 23,1 %.
- FiBLovo izvješće registriralo je **i 31,8 milijuna hektara za skupljanje ekološkog samoniklog bilja i šumskih plodova u 2008. godini, uključujući pčelinje ispaše, šume i akvakulturu.**
- Sredinom 1980-ih godina certificiranih je površina pod ekološkom poljoprivredom u Europi bilo tek stotinjak hektara.
- Od 1990-ih godina, kao rezultat i posljedica donošenja Uredbe Vijeća (EEZ) br. broj 2092/91, ekološka se poljoprivreda počela brzo razvijati u svim europskim zemljama

Zemlje Europske unije prednjače u svjetskoj ekološkoj proizvodnji hrane

- Osim površina pod ekološkom poljoprivredom u Europi je u 2007. godini zabilježeno i blizu 10 milijuna hektara na kojima se sakupljalo ekološko samoniklo bilje i šumski plodovi te površine korištene za ispašu pčela, a što je predstavljalo 32,6 % ukupnih svjetskih površina.
- Zašto područje Europske unije prednjači u svjetskoj ekološkoj proizvodnji hrane?
- Postoji cijeli niz pozitivnih iskustava:

Pregled stanja u Europi

Grafik 3.1. – Porast površina pod certificiranom ekološkom poljoprivredom u Europi u razdoblju od 1985-2006. godine (u milijunima hektara)

Izvor: FiBL & IFOAM, 2008

POZITIVNA ISKUSTVA U EUROPI

- Stalna i nepokrivena financijska potpora ekološkoj proizvodnji putem dodjele bespovratnih sredstava u sklopu državnih i regionalnih programa ruralnog razvoja
- Stabilan pravni okvir i stvarna pravna zaštita ekoloških proizvođača od nelojalne konkurencije konvencionalnih proizvođača. Europska unija ima stabilan pravni okvir za ekološku poljoprivredu još od 1991. godine, a isti je dodatno osnažen Uredbom Vijeća (EZ-a) o ekološkoj poljoprivredi broj 834/2007, koja je stupila na snagu početkom 2009. godine.

Akcijski planovi

- “Europski akcijski plan za ekološku poljoprivredu i proizvodnju hrane” pokrenula u lipnju 2004. Ovim dokumentom Europska komisija je željela stvoriti osnovu za razvojnu politiku u nadolazećim godinama te osigurati cjelovitu stratešku viziju doprinosa ekološke poljoprivrede zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU (*CAP*). *Jedan od ciljeva reforme zajedničke poljoprivredne politike EU iz 2003. godine* bila je promocija onih vidova proizvodnje koje stvaraju kvalitetne proizvode, a čija proizvodnja ne šteti okolišu. Ekološka proizvodnja je važan instrument postizanja ovoga cilja.
- Razvijanje dobro informiranog tržišta za certificirane ekološke prehrambene proizvode.

Vrijednost svjetskog tržišta ekoloških proizvoda

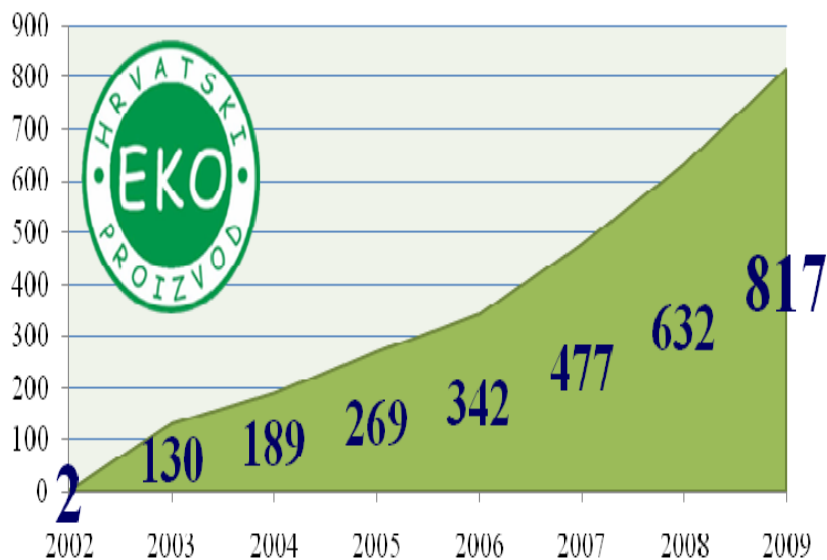
- U 2008. godini vrijednost svjetskog tržišta ekoloških proizvoda iznosila je 50,9 milijardi USD (*Organic Monitor, 2010*), što znači da se vrijednost svjetskog tržišta više nego utrostručila u odnosu na 15,2 milijardi USD u 1999. godini. Najveći dio ekološke hrane i pića prodaje se na tržištima Europe i Sjeverne Amerike (97%), a zabilježen je i porast potrošnje u Aziji, Latinskoj Americi i Australiji. Najveći i najbrži porast tržišta ekološke hrane i pića bilježi se u Sjevernoj Americi. U SAD-u i Kanadi porast vrijednosti tržišta raste više od desetljeća uz dvoznamenkasti porast,
- ukupna vrijednost ovog tržišta u 2008. godini procijenjena je na 23 milijardi USD ili 46% vrijednosti svjetskog tržišta.

Europsko tržište

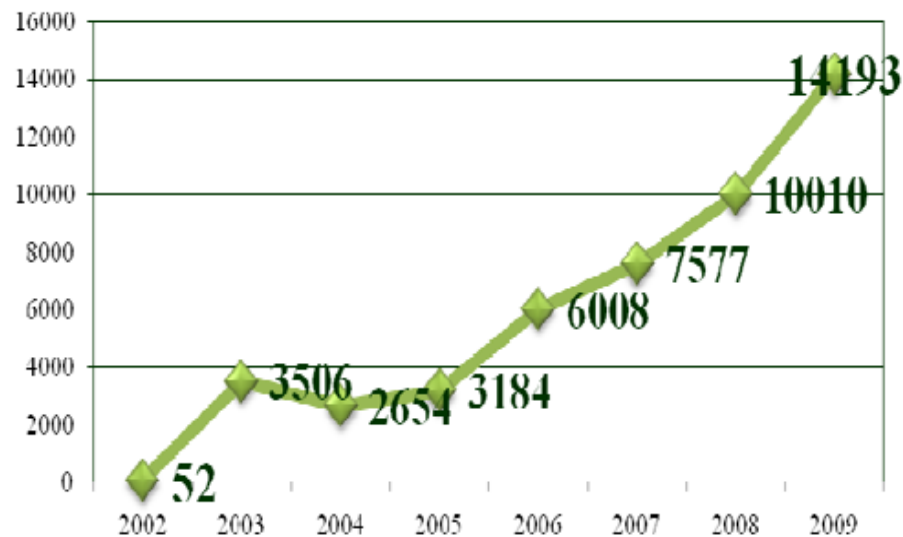
- Europsko tržište ekološke hrane i pića je najveće svjetsko tržište procijenjeno na 26 milijardi USD u 2008. godini. Po ukupnoj vrijednosti najznačajnija pojedinačna europska tržišta su njemačko, britansko, francusko i talijansko. Najveća potrošnja ekoloških proizvoda po glavi stanovnika (per capita) je u skandinavskim i alpskim državama
- U Danskoj, Švedskoj, Švicarskoj i Austriji udio ekoloških proizvoda u ukupnoj potrošnji hrane i pića veći je od 4%, a Danci su najveći svjetski potrošači po glavi stanovnika

Pregled stanja u Republici Hrvatskoj

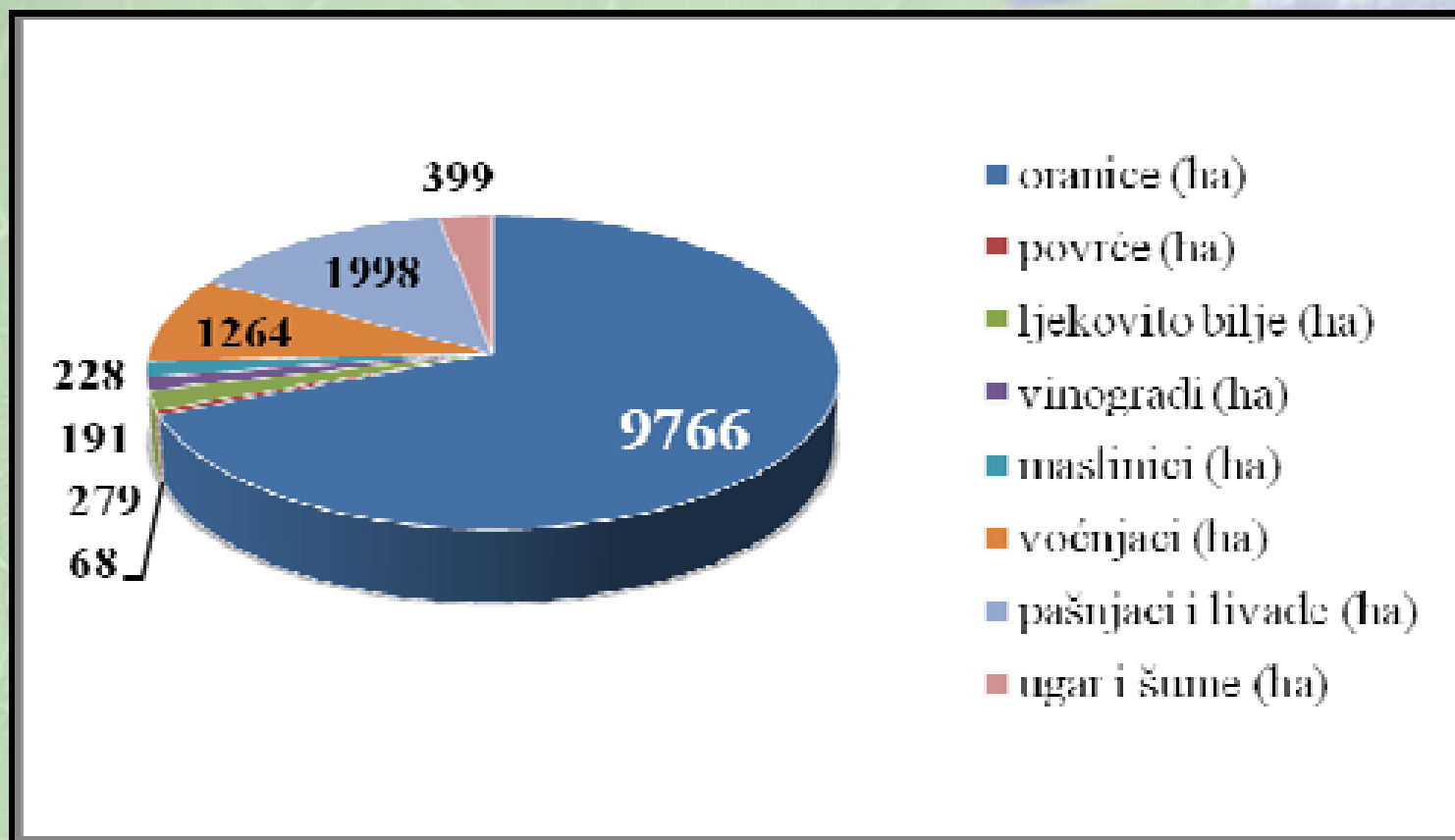
Upisnik ekoloških proizvođača u Republici Hrvatskoj, 2002.-2009.

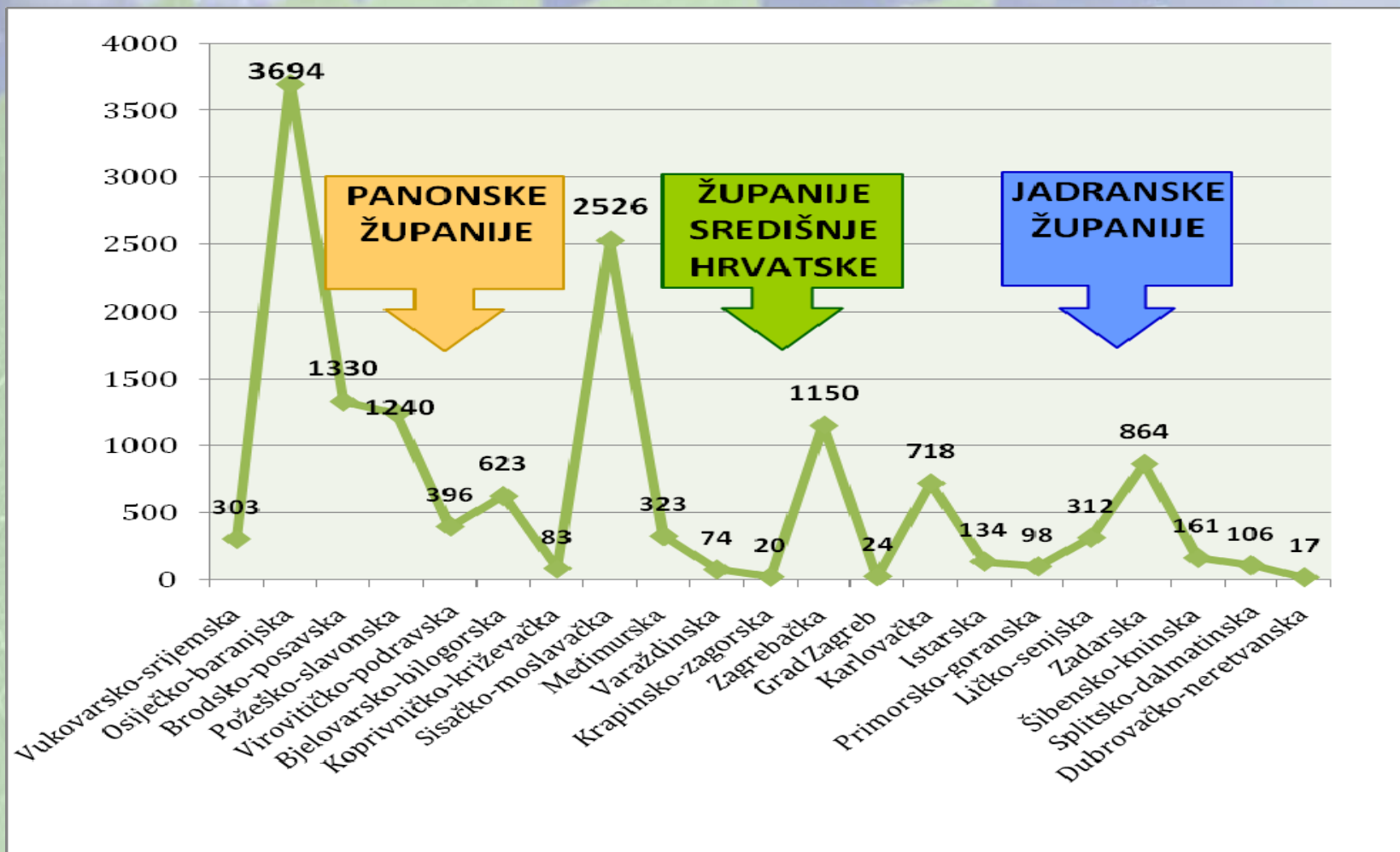
Površine pod ekološkom poljoprivredom u Republici Hrvatskoj bez pčelinjih ispaša, 2002.-2009. (ha)

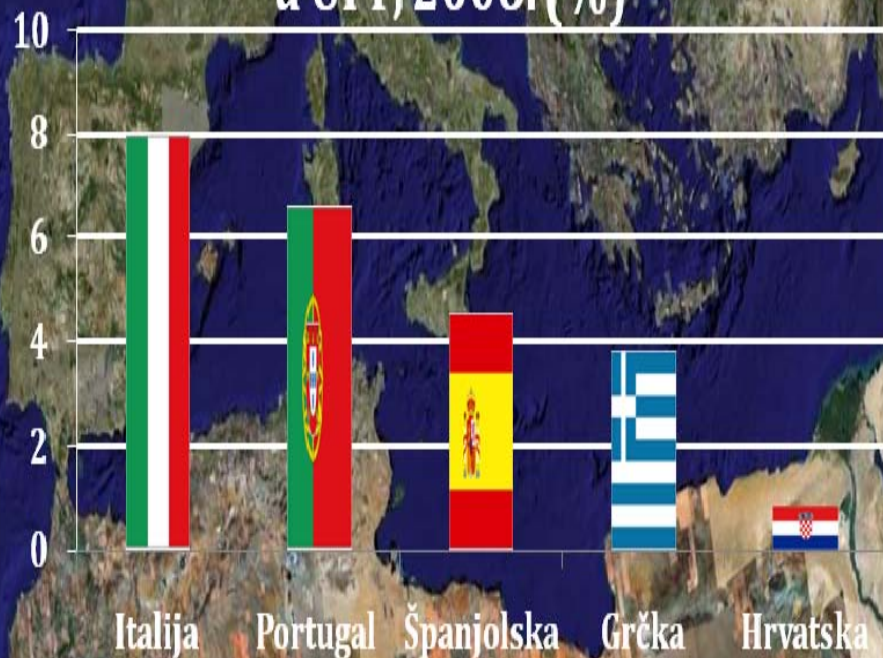
Struktura površina u ekološkoj proizvodnji U Hrvatskoj, 2009. (ha)

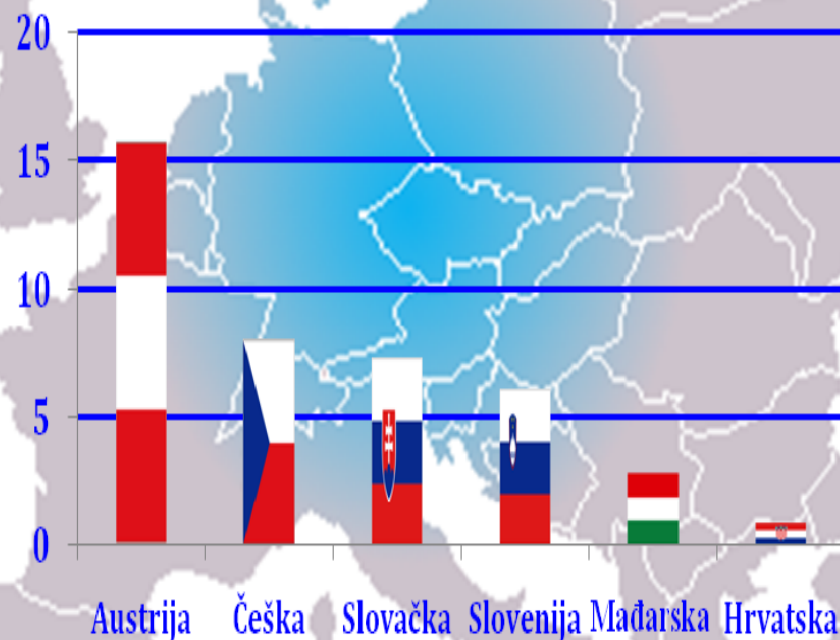
Površine pod stručnim nadzorom u ekološkoj poljoprivredi po županijama, 2009. (ha)

Hrvatska i južna Europa, udio EP u UPP, 2008. (%)

Hrvatska i Srednja Europa, udio EP u UPP, 2008. (%)

Značaj šuma u ukupnoj ekološkoj proizvodnji

- Ekološka proizvodnja u šumi i na šumskom zemljištu prema Zakonu o ekološkoj proizvodnji odnosi se na korištenje nedrvenih šumskih proizvoda i podizanje biljnih nasada.
- **Izravne prednosti** - prehrambeni proizvodi koji nisu zagađeni pesticidima, ostalim reziduama i ne sadrže genetski modificirane organizme i proizvedeni su bez uporabe takvih organizama i proizvoda dobivenih od GMO.
- **Neizravne prednosti** - uspostavljanje ravnoteže u prirodi, očuvanje prirodnih resursa, tala i voda, očuvanje biološke raznolikosti, očuvanje i vrednovanje ruralnih područja, sprječavanje degradacije sela, povezivanje poljoprivredne, turističke i zanatske aktivnosti, te zaštita od nepovoljnog utjecaja klimatskih promjena.

Šume - ekosustavi najmanje opterećeni štetnim tvarima

- **FSC** (Forest Stewardship Council) znak, kao potvrda da se šumom gospodari prema strogim ekološkim, ekonomskim i socijalnim standardima. Dobivena markica izdvaja proizvode koji su nastali odgovornim gospodarenjem prirodnim resursima.
- Dobivenim FSC-certifikatom stvoreni su preduvjeti da samoniklo bilje, gljive, šumski med i mnogi drugi šumski proizvodi budu certificirani kao ekološki proizvodi.
- Ekološki proizvod sve je traženiji i na našem tržištu

Hrvatske šume d.o.o. i ekološka proizvodnja

- Na tragu pozitivnih pokazatelja u svijetu i uvjeta koji su proizašli iz Zakona o ekološkoj proizvodnji, Hrvatske šume d.o.o. su se osnovale Službu Nadzornu stanicu za ekološku proizvodnju kako bi pružala usluge kontrole i certifikacije ekoloških proizvoda
- **Rješenjem Ministarstva poljoprivrede i šumarstva** od 5. prosinca 2003. **Hrvatske šume d.o.o.** ovlaštena je **Nadzorna stanica** nad ekološkom proizvodnjom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, kako bi i kroz takovu djelatnost učinile više na zaštiti biološke raznolikosti i povećale vrijednost svojih proizvoda.

KORACI DO EKOMARKICE

-Proizvođač u ekološkoj proizvodnji treba imati osnovno znanje o sustavu ekološke proizvodnje i surađivati sa savjetodavnom službom pri Hrvatskoj poljoprivrednoj komori

Upoznavanje s načelima ekološke proizvodnje koji proizlaze iz "Zakona o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda" (NN 139/10) s pripadajućim podzakonskim propisima.

Drugi korak

Proizvođač ekoloških proizvoda prijavljuje se ovlaštenom kontrolnom tijelu (Pravilnik o stručnoj kontroli u ekološkoj proizvodnji (NN 68/11))

Treći korak

Stručna kontrola obuhvaća područje i sve dijelove proizvodnje. Proizvođači ne smiju biti tretirane 3 godine.

Proizvođač je dužan voditi zapise o proizvodnji i knjigovodstvo temeljeno na upisima i ili potvrdama o podrijetlu, vrsti i količini svih kupljenih i upotrebljenih materijala i njihovo korištenje

Četvrti korak

Proizvođač ekoloških proizvoda podnosi zahtjev i zapisnik nadzorne stanice za ekološku proizvodnju o obavljenoj prvoj stručnoj kontroli, Ministarstvu poljoprivrede za upis u Upisnik **subjekata u ekološkoj proizvodnji** (NN 39/11)

- **Peti korak**
 - Podnošenje zahtjeva za potvrđnicom Nadzornoj stanici za ekol.proizvodnju
- **Šesti korak**
 - Izdavanje potvrđnice/certifikata

IZGLED POTVRDNICE/CERTIFIKATA

društvo s ograničenom odgovornošću
10000 Zagreb, Ljudevita Farkaša Vukotinićeva 2
Uprava: mr. sc. Ivan Pavalić – predsjednik; mr. sc. Marija Vekić – član; Ivan Štok, dipl. ing. šum. – član • Trgovački sud u Zagrebu
(MGS 08025/1008) • MD 3631133 • OIB 69693144506 • Žiro račun broj: 2340009-1100100360 kod Privredne banke Zagreb •
Temeljni kapital: 1.171.670.000,00 kn, uplaćen u cijelosti • Telefon: 01/4904 111 • Telefaks: 01/4904 101 • pp 148, 10002 Zagreb •
web: <http://www.hrsume.hr> • e-mail: direkcija@hrsume.hr

POTVRDNICA (CERTIFIKAT)

2-312-12-931/02

PROIZVOĐAČ: Obrt "SMID"
Tome Matica 1
10040 Zagreb

KONTROLNO TIJELO: Hrvatske šume d.o.o., 10000 ZAGREB,
Vukotinićeva 2
Nadzorna stanica za ekološku proizvodnju

Rješenje br.: UP/I 320-07/05-01/83 od
21.12.2005. godine
Broj u Upisniku subjekata u ekološkoj
proizvodnji: 312

Kodni broj:
HR-EKO-05

Skupine proizvoda/Djelatnost:
A. Bilje i biljni proizvodi

Određuje se kao:
EKOLOŠKA PROIZVODNJA

Razdoblje valjanosti:

Datum kontrole:
3. 02.2012. godine

Ova potvrda vrijedi od dana izdavanja do
21.02.2013. godine

Ova potvrđnica se izdaje na temelju članka 31. stavka 1. Zakona o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (Narodne novine br.139/10) i podzakonskih propisa. Navedeni subjekt je svoje djelatnosti podvrgnuo stručnoj kontroli i udovoljava zahtjevima i propisima Zakona o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (Narodne novine br.139/10) i podzakonskim propisima.

Zagreb 21.02.2012.godine

Voditeljica Nadzorne stanice za
ekološku proizvodnju.

ZA KONTROLNO TIJELO

Dr. sc. Jadranka Roša, dipl.ing.šum.

Ob27/1.izdanje/1.revizija/01.12.

Page 1 of 2

društvo s ograničenom odgovornošću
10000 Zagreb, Ljudevita Farkaša Vukotinićeva 2
Uprava: mr. sc. Ivan Pavalić – predsjednik; mr. sc. Marija Vekić – član; Ivan Štok, dipl. ing. šum. – član • Trgovački sud u Zagrebu
(MGS 08025/1008) • MD 3631133 • OIB 69693144506 • Žiro račun broj: 2340009-1100100360 kod Privredne banke Zagreb •
Temeljni kapital: 1.171.670.000,00 kn, uplaćen u cijelosti • Telefon: 01/4904 111 • Telefaks: 01/4904 101 • pp 148, 10002 Zagreb •
web: <http://www.hrsume.hr> • e-mail: direkcija@hrsume.hr

PRIVITAK CERTIFIKATU BROJ: 2-312-12-931/02

Obrt "SMID" proizveo je sukladno Zakonu o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda sljedeće proizvode:

Vrsta proizvoda	Količina	Pakiranje	Teglica (kom)	Status
Marinirane bukovače	300 kg	180 g	2160	Ekološka proizvodnja

Voditeljica Nadzorne stanice za
ekološku proizvodnju.

Dr. sc. Jadranka Roša, dipl.ing.šum.

Zagreb 21.02.2012.godine:

Ob27/1.izdanje/1.revizija/01.12.

Page 2 of 2

Ekoznak

- Ekoznak se koristi pri označavanju, reklamiranju i prezentiranju ekoloških proizvoda koji su
 - proizvedeni sukladno propisima i pravilima za ekološku proizvodnju
 - koji su pod stručnom kontrolom i
 - za koje je izdana potvrđnica da su proizvedeni sukladno propisanim temeljnim zahtjevima za ekološku proizvodnju.
 - Ekoznak nije dopušteno koristiti za proizvode u prijelaznom razdoblju

Nadzorna stanica HŠ d.o.o nalazi se u postupku akreditacije prema normi HRN EN 45011 što je obveza za pružanje usluga certifikacije ne samo u Hrvatskoj nego i u drugim zemljama EU.

CILJ Nadzorne stanice je certifikacija

- područja za ekološko pčelarstvo
- certifikacija smoniklog bilja, gljiva i svih drugih proizvoda iz šume
- certifikacija ekoloških nasada
- eko-agro turizma
- biomasa

Zakonska regulativa

- Zakon o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda (NN 139/10)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji u uzgoju bilja i u proizvodnji biljnih proizvoda (NN 91/01)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o ekološkoj proizvodnji u uzgoju bilja i u proizvodnji biljnih proizvoda (NN 10/07)
- Pravilnik o preradi, pakiranju, prijevozu i skladištenju ekoloških proizvoda (NN 129/09)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda (NN 13/02)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o ekološkoj proizvodnji životinjskih proizvoda (NN 10/07)
- Pravilnik o označavanju hrane i hrane za životinje u ekološkoj proizvodnji NN 25/11
- Pravilnik o uvjetima i načinu upisa u upisnik subjekata u ekološkoj proizvodnji (NN 39/11)
- Pravilnik o stručnoj kontroli u ekološkoj proizvodnji (NN 68/11)
- Pravilnik o ekološkoj proizvodnji u akvakulturi (NN 153/11)
- Pravilnik o vođenju baze podataka za poljoprivredni reprodukcijски materijal iz ekološke proizvodnje (NN 89/08)

ZAKLJUČAK

- Ekološka proizvodnja općenito se u Hrvatskoj doživljava kao sigurna mjera očuvanja prirode i okoliša, te instrument boljeg upravljanja poljoprivrednim i zapuštenim zemljištem te graničnim prostorom zaštićenih prirodnih područja stvarajući nova javna dobra.
- Nova kvaliteta proizvoda prepoznata kroz eko markicu
- Ekološki proizvodnja nije ograničena kvotama
- Od 30 do 50% veći poticaji
- Akcijskim planom zacrtan porast površina do 8% u 2016. uključujući šume i pašnjake (sada 2%)

UREDBA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE (NN 121/08)

O POSTUPKU I MJERILIMA ZA OSNIVANJE SLUŽNOSTI U ŠUMI ILI NA ŠUMSKOM ZEMLJIŠTU U VLASNIŠTVU REPUBLIKE HRVATSKE RADI PODIZANJA VIŠEGODIŠNJIH NASADA

Služnost radi podizanja višegodišnjih nasada može se osnovati na neobraslom šumskom zemljištu i zemljištu obraslom početnim ili degradacijskim razvojnim stadijima šumskih sastojina (makija, grizi, šikare, šibljaci i dr.).

Služnost u šumi ili na šumskom zemljištu iz članka 1. ove Uredbe, radi podizanja višegodišnjih nasada i to: vinograda, voćnjaka i maslinika, može se osnivati na vrijeme do 50 godina, uz naknadu.

Postupak za osnivanje prava služnosti pokreće se objavljivanjem javnog poziva za podnošenje zahtjeva Ministarstvu. Zahtjevu se prilaže dokumentacija propisana člankom 7. ove Uredbe.

Postupak u praksi

- Zainteresirani korisnik sam bira parcelu i za istu traži očitovanje nadležne Uprave šuma.
- Hrvatske šume očituju se da li je ta katastarska čestica prihvatljiva i odgovara korisniku.
- Kod pozitivnog očitovanja Hrvatske šume stavljaju traženu česticu na popis za objavljivanje javnog poziva.
- Ministar imenuje povjerenstvo koje razmatra zahtjeve i daje prijedlog najpovoljnijeg.
- S korisnikom se sklapa ugovor o služnosti

Hvala na pozornosti